

*A kiállítás rendezése a temesvári
Jezca galériában, 2020 tavasza*

A rajz varázslat, vagy fordítva*

Ana Adam kiállító és Ami Barak kurátor beszélgetése

A temesvári Jecza Galériában első alkalommal jelentkezett Ana Adam egyéni kiállítással. A művésznő így vall magáról: „Rajzolok ceruzával, tussal, pigmensekkel, textilszálakkal, papírra vagy papírba, szappanba; máskor fotózom... állapotokat, kapcsolatokat, a szinte láthatatlant vagy az energiát, az események fodrozódását. *Én vagyok a szereplő és az alkotó* – ez a lényege annak, ahogyan önmagamra találok: a művészetben, a sámánizmusban, az egységesítő új fizikai törvényekben, a transzperszonális, misztikus pszichológiában. Úgy gyakorlom a művészetet, mint egy hétköznapi alkímiát, mely a gyermekek és nők névtelen alkotásaihoz hasonló. Amikor hiszek a szakralitásában, akkor az anyag hatalmat kap, dinamikus, átalakulhat. Szabadon változtathatja szerkezetét és alakját. Művészetté válhat.”

Az alábbi beszélgetést a bemutatott művekről folytatta az alkotó és a kurátor.

Az óriás

Ami Barak: Néhány rajzod az óriást örökíti meg; erről az alakról egyből a tündérmesék és a gyermekkori olvasmányaim jutnak eszembe, főképp a Swift által írt *Gulliver csodálatos utazásaiból* Brobdingnag, az óriások kastélya. Ott tudjuk, hogy egy filozofikus történetről van szó, amely egy hatalmas méretű figuráról szól, és ez többféleképpen értelmezhető: gondolhatunk arra, hogy bizonyos kontextusokban kicsinek érzed magad, és ezekkel a belső konfliktusokkal szemben valaki olyat hívsz segítségül, aki nagyobb nálad. Nagyon komoly okra van szükség az illúziók megsemmisítéséhez, a saját méreteid megtalálásához, és ahhoz, hogy a hozzád hasonlókhöz mérd magad. Az a benyomásom, hogy a te esetedben az óriás segítségedre van abban, hogy megtaláld a bátorságot, az energiát és az erőt ahhoz,

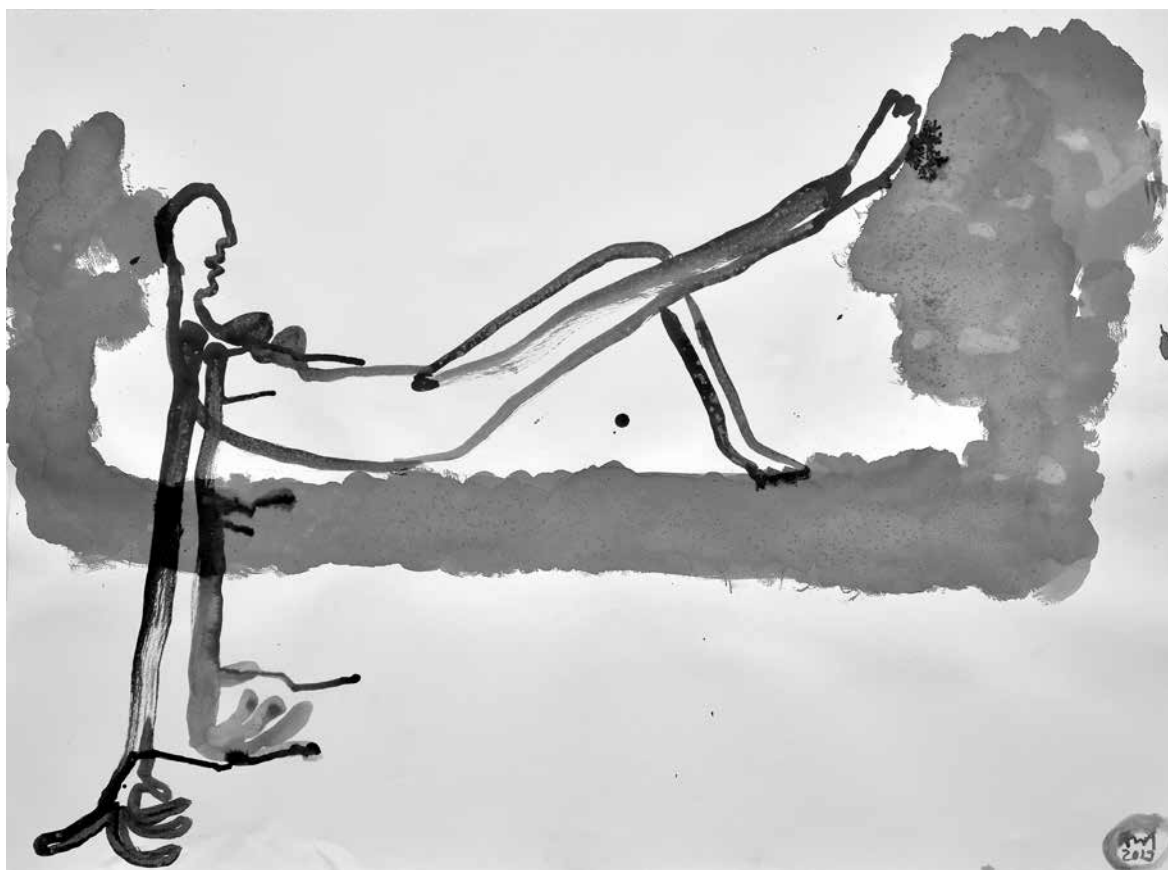
ANA ADAM (1964, Ormindea, Hunyad megye) a kolozsvári vizuális művészeti akadémia textil-grafika szakán végzett. A temesvári képzőművészeti középiskola tanára. Együttműködik kiadókkal és egy temesvári művészetterápiás központtal. Több egyéni kiállítása volt.

AMI BARAK (1951, Naszód) művészeti események kurátora, művészeti tanácsadó és kritikus. Számptalan jelentős kiállítás produkciós vezetője, a többi között a 2011-es, 54. Velencei Biennálé román pavilonjáé és a 2017-es temesvári Art Encounters biennáléé. Párizsban él és dolgozik.

hogy átlépj a problémákon és a konfliktusokon.

Ana Adam: Az én óriásom természetesen segít (nekem), akár egy idegenvezető egy új világban. A vele való találkozásban egyesül az erő, ami

* Ana Adam: *Desenul este o vrăjitorie sau invers* (A rajz varázslat, vagy fordítva), Jecza Galéria, Temesvár, 2020, tavasz-nyár, kurátor: Ami Barak

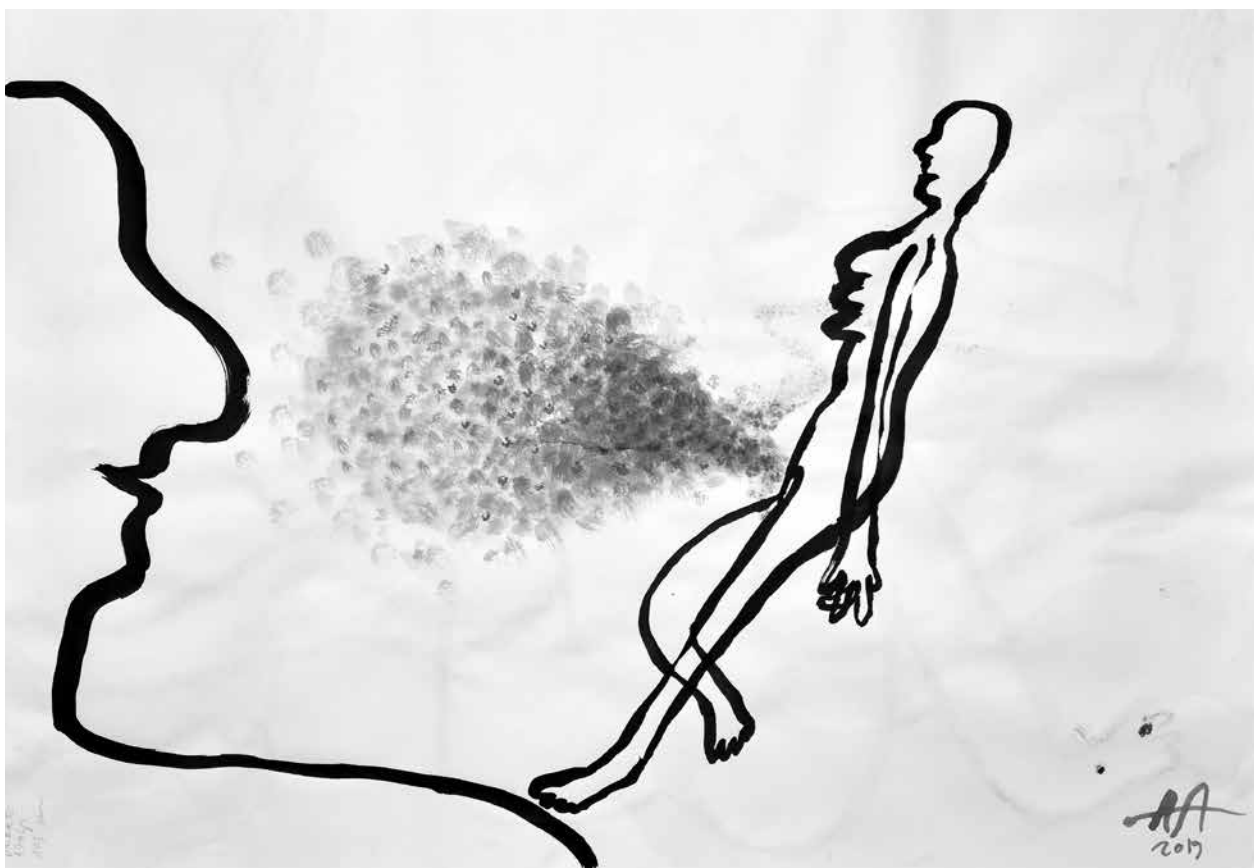

látszólag csak fizikai. A méretbeli nagyság önmagában csupán a grafikai ábrázolása a valódi tulajdonságainak. Ebben az értelemben tényleg helyénvaló a broodingnagos utalás. Vagy például Dahl Habója. Romániában, ahogy a világon mindenütt, léteznek hatalmas termetű lényekről szóló legendák és történetek. Két faluról is tudok, ahol még élnek olyan lakosok, akik azt állítják, hogy látták ezeknek a lényeknek a csontvázait. Rendkívülinek tartom, hogy az óriásokat az elődeinknek tartották. Meghatározó erővel bírhat az, ha valaki hisz abban, hogy nagy és kemény felmenői voltak. Amikor egyszer a Kárpát-kanyarban jártam, a dombtetőn a fűben ülve, elmerengve a hegyeken és völgyeken, azon gondolkodtam, hogy óriásnak lenni nem elképzelhetetlen.

Amikor tudatosabban kezdtem közeledni a nőiséghez, természetesen éltem meg új tapasztalatokat a maszkulinitással

kapcsolatban, főként ami a belső férfiasságot illeti. A mesebeli óriás az animus. A patriarchális társadalomban a feminitás elfojtása hatott a maszkulinitásra is, következtésképpen körök keletkeztek, a sebek vagy a gyógyulás körei, attól függ, hogyan nézzük. Az egyik gyógyulása maga után vonja a másikat. Ekkor más vágányon találkoznak, az anima és az animus kíváncsiak lesznek egymásra, arra a valamire, amit életük során valószínűleg még sohasem láttak. A rajzokban szereplő óriás össze-találkozik a feminitással, és együtt ünnepelnek. Tapogatóznak, rácsodálkoznak egymásra, szeretik egymást,

*El vrea să treacă pe partea cealaltă, 2019,
tinta, papír, 56 × 76 cm*

megtanulnak együtt élni, közös tereket hoznak létre, és játszanak, annyiszor változtatva meg méreteiket, ahányszor csak kedvük tartja.

A boszorkány

A. B.: Egy másik visszatérő karakter a boszorkány. Tudjuk, hogy a boszorkány egy gonosz alak, a legendák és a dominánsan patriarchális társadalom is ezt a képzetet táplálják. A klasszikus ábrázolás szerint a gonosz boszorka vagy egy aszott vénasszony, vagy egy érzéki fiatal nő. Freudnál a boszorkány az anya negatív megje-

*Norul, 2019,
tinta, papír, 70 × 100 cm*

*Materia nu stă la locul ei, 2019,
tinta, papír, 56 × 76 cm*

lenítése, de a romantika korában a tündérekhez hasonló pozitív szereplőként jelenik meg. Ez a lény a társadalom peremén, tehát az egyházat megkerülve éli életét. Ily módon a boszorkány az újító, a feminista szerepkörét tölti be, aki lázad saját társadalmi meghatározottsága ellen. Kezdetben, mint elnyomott asszony, kiszolgáltatva mind a férfiak, mind a nők haragjának, a boszorkány az, aki szabadsága és ereje révén egyszerre kelt félelmet, és egyszerre lesz csábító. Protofeminista figuraként, aki saját szexualitását túlságosan szabadjára engedi, a lázadó nő szimbólumává lett, akinek erős jelenléte leláncolhatatlanná vált egy merev társadalmi berendezkedésben. Napjainkban a boszorkány alakja

*Doi, 2019,
tinta, papír,
76×56 cm*

*Pântecul a înflorit, 2019,
tinta, Ingres papír, 100 g,
65×50 cm*

párhuzamba hozható a feminizmussal, a politikai aktivitással és sok esetben a queer fogalmával. Vajon miért fejlődött ebbe az irányba? Nekem az a benyomásom, hogy nálad ez az alak inkább a mágiához kötődik, és valami olyasféléhez, ami megváltoztathatja a sorsodat.

A. A.: A történeteimben szereplő boszorkány maga az erő megtestesítője, a kordában tartott, elnyomott, gyakran a hordozója előtt is rejtve maradt erőé. A patriarchális közegben természetesen a feminitás darabjaira lett zúzva, és egyes darabok archetípussokká váltak. A zsidó-keresztény kultúra két meghatározó szerepkörre bontotta: becsületes anyára és prostituáltra. Az anya lett társadalmilag elfogadott, az örömlányért titokban áhítoztak, és a többi „darabka” a kollektív tudatalatti sötét szegleteibe lett száműzve, ahol

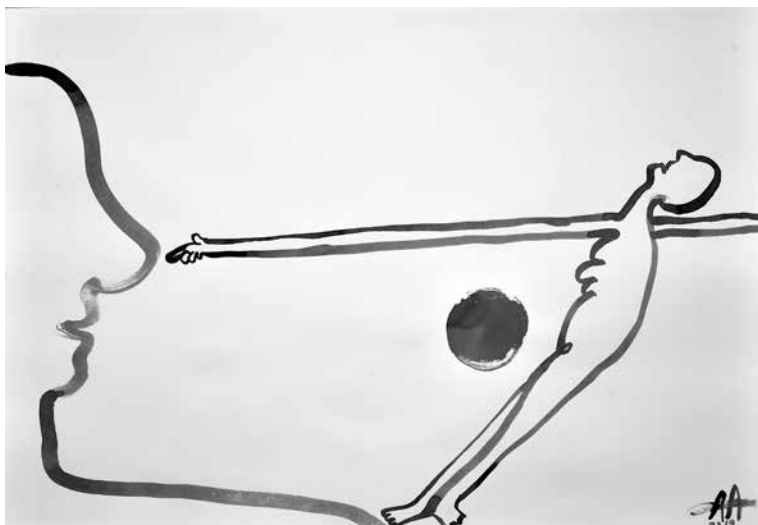

*Câteodată mă nasc, 2019,
tinta, Ingres papír, 100 g,
65×50 cm*

folytatták szenvedésüket. Elmondhatjuk tehát, hogy a boszorkány egy queer, azaz egy furcsa szerzet, mivel a megszokott társadalmi normákon kívül létezik. Nincs szégyenérzete, mert nem burkolózik titkokba; tanulhatnánk tőle. Fejlődése során látható és elfogadott akart lenni. Az Anyából, a Csábítóból, a Kirekesztettből, a Szabad Emberből, a Múzsából, a Vadászból, a Gondviselőből és a többi nőszerepből egyesített feminitás maga a természetes bölcsesség, ami mágikussá válik. Elismerve, képes gyógynövényeket gyűjteni, ezekből csodaszereket készít, láttatja tudását, tud viszonz

Cucu, 2019,
tinta, Fabriano papír,
70 × 100 cm

Ce face punctul, 2019,
tinta, Fabriano papír,
70 × 100 cm

zott szerelmi kapcsolatban élni, sosem látott dolgokat alkot, és ami a legfontosabb: saját sorsának kovácsa lesz. A boszorkány az alkotó folyamata során képes testi anatómiájának megváltoztatására, tehát annyi ujjá lehet, amennyire szüksége van az élet fonalának kibogozásához és fonásához. Megjelenhet ráncos vénasszony, ártatlan hajadon vagy bármi más képében. A boszorkánynak mint archetípusnak, saját jogkörébe helyezve, beleszólása volt az élet kiteljesedésébe. Ellenszegült az önmegismerést gátló tabuknak, és arra buzdít minket, hogy mi is ugyanezt tegyük.

Szeretném, ha ezek a rajzok az összes olyan nő előtt tisztelegnének, akinek kirekesztésben volt része azért, mert meg szeretne volna élni a nőiségét és alkotási vágyát, soknak közülük küzdenie kellett, és életét vesztette.

A gombák

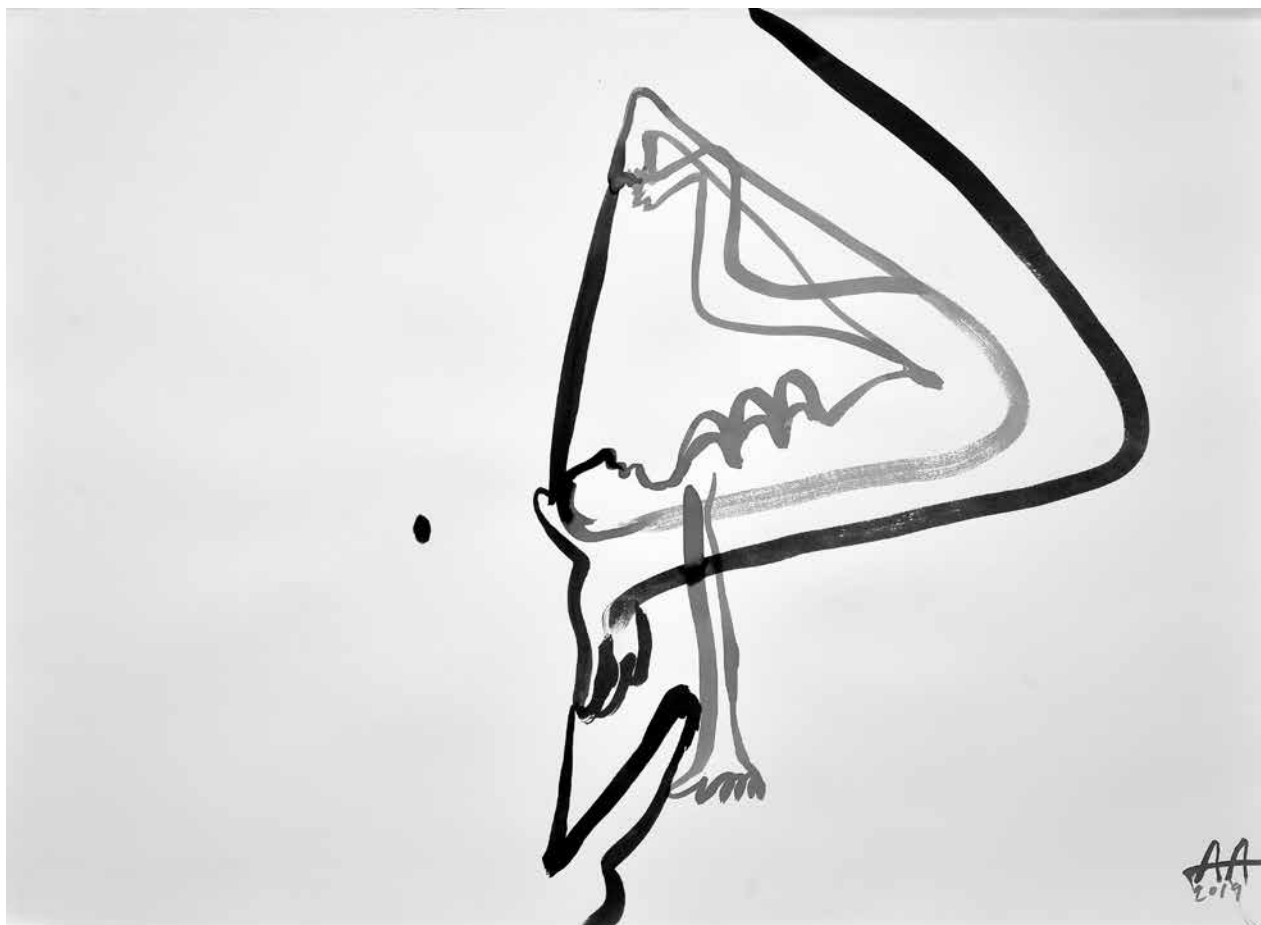
A. B.: Amikor megpillantottam az általad alkotott gombákat, Freud jutott eszembe, aki a gombaszedést az erotika megújításaként értelmezi, a szexuális élet egyfajta újjászületéseként. Valódi szenvedélyről van itt szó, bevezető megismerésről, én így értelmezem a „megszállottságodat”. A rejtély és a gombák erőinek megszállottságát. Ez az érthető szimbolizmus alakít téged, kapcsolatként létezik az érzékek játéka és a világ között. Több szimbólum is reflektál a gombákra. De igazán az keltette fel az érdeklődésemet, hogy egyes kon-

*Zburătoarele, 2020,
varrott gombák,
142 × 65 cm*

gói bantu törzseknél a gomba a lélek szimbóluma. Ezekben a hiedelmekben van egy közös pont, mégpedig az, hogy a gomba az élet fermentáció, organikus bomlás, tehát halál általi regenerálódásának szimbóluma. Egyes antik szövegek szerelmi bájitálnak tartják. Ha figyelembe vesszük néhány gomba formáját, fallikus hasonlóságot figyelhetünk meg, ami számomra egyáltalán nem tűnik alaptalannak. Megtudtam, hogy a gomba kétszer annyiszor fordul elő a nők álmaiban, mint a férfiakéiban. Ez a tény visszavezet minket a két színhez: a piroszhoz és a fehérhez. Mulandó, csábító és veszélyes, a gomba saját természeténél fogva az egymásnak ellentmondó impulzusok reprezentációja. A varrott szálakkal történő sajátos megközelítés elvezet minket az önmegismeréshez. Ez az empirikus, a végtelékig szubtilis módszer maga után vonja az erdők és növények ősi szellemének fenomenologikus megközelítési módját. A rajzaid mintha ezt az utat követnék, olyanok, akár egy litánia, amely képes arra, hogy megszelídítse a bennünk lévő mágiát.

A. A.: Szükség van arra, hogy bizunk a bennünk rejlő mágiában, hogy szabad teret engedjünk neki. Így az életünk új alkotásokkal gazdagszik. A rajzoláshoz hasonlóan varrni, ugyanazokat a gesztusokat ismételni olyan, mintha egy litániát vagy egy mantrát ismételnék: egy cérnaszál, egy tűszúrás, egy gondolat, egy érzés, még egy tűszúrás, a szál, amely egy másikkal találkozik. Gyakorolni tudtam a felelősség-

érzetemet aziránt, hogy mit vetek papírra, és ezáltal értetem meg Pénelopé történetét. Úgy gondolom, hogy saját történelmét rajzolta és fejtette meg. Aki vonalakkal dolgozik, az barátja a láthatatlannak, és a saját történetünk megfogalmazására buzdít minket.

Megvannak a saját mitológiáim, ezeknek a gomba is szerves része, a szövetségesem. Mivel hatalmas családja van, voltak nem túl kellemes és kevésbé rendkívüli történeteim is vele kapcsolatban, de mindig is utat mutatott nekem. A léttel kapcsolatos első gondolataim egyike az volt, hogy van valahol egy gomba, amelynek a kalapja alatt mindig megtalálom azt a helyet, ahol biztonságban érezhetem magam. Aztán rájöttem, hogy más gyerekek is hasonlóan éreznek, és hogy a kutatók megkövesedett óriásgombákat is találtak.

Szeretném azt hinni, hogy a gombák szelleme valóban azt mondta Terence McKennának: azért vándoroltam a világegyetemen keresztül egészen a Földre, hogy utat mutassak nektek.

Csodálom a gombák azon tulajdonságát, hogy képesek szimbiózist kialakítani növényekkel és állatokkal, amiből mindkét fajnak egyaránt haszna származik.

Hálával tartozom Maria Sabina mazaték gyógyító asszonynak a szent gombákkal végzett szertartása-

Acasã, 2019,
tinta, Fabriano papír,
70 × 100 cm

iért és azért, hogy engedélyezte, hogy ez a terápia ismertté váljon Mexikó területén kívül is.

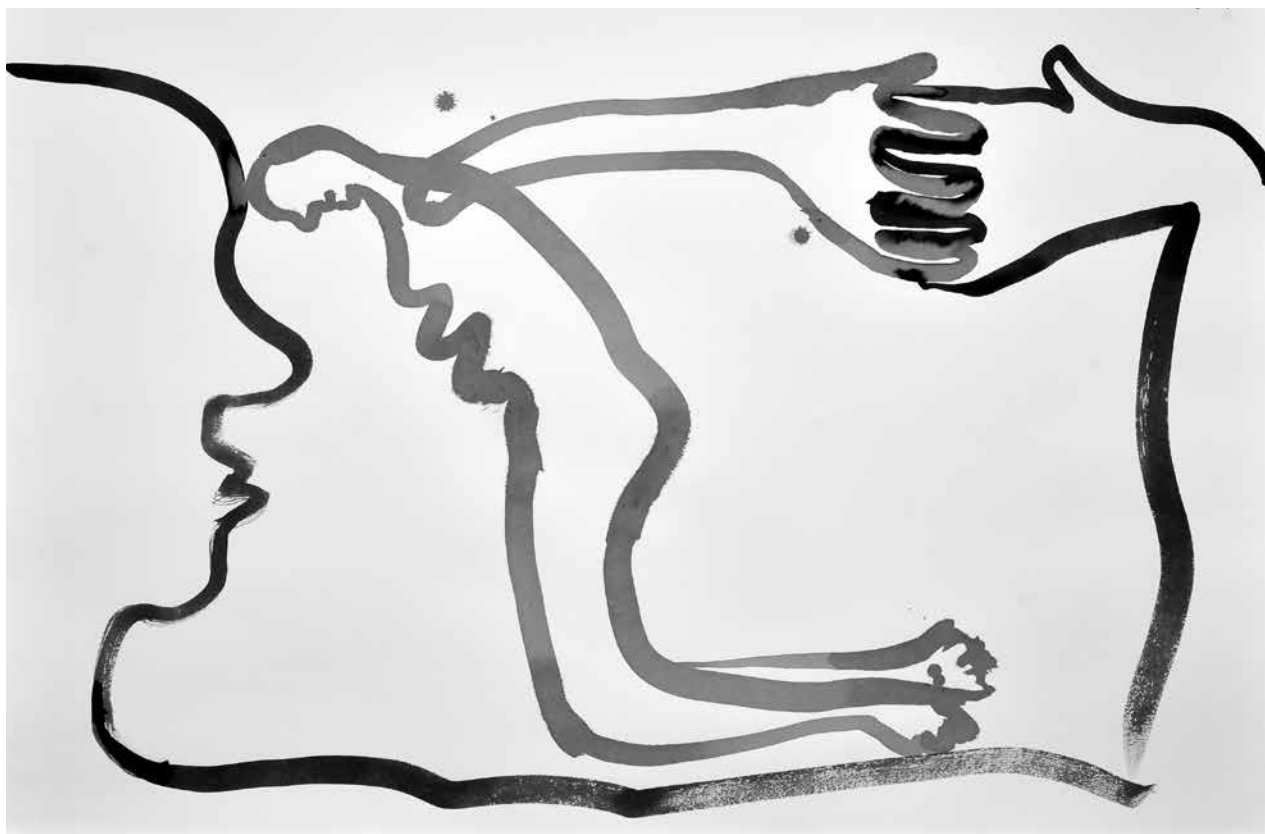
A többmellű nő és más szerzetek

A. B.: Epheszoszi Artemisz a termékenység istennője, számos keblének köszönhetően az egész emberiséget táplálja. De kétkedem, hogy ez a szimbólum vezetett volna el téged az intrikus dupla mellű nő alakjához. Miért dupláztad meg a tétet? A dupla mellek görbületei a kínai írásmód felé utalnak, egy aláírás kanyarulataira emlékeztetnek. Hasonlók a Louise Bourgeois alkotásaiban szereplő keblekhez, mert az identitás logikájának provokációjaként lépnek fel a társadalmi és kulturális normák ellen, a férfi-nő dichotómia ellen, és kritikai szemmel világítanak rá arra, hogy a nemek közötti társadalmi kapcsolatok erőviszonyokra épülnek. Ezek mellett észrevettem a képeidben szereplő születési jele-

neteket, amelyekben felcserélődtek az egyes szerepek. Az ember lesz az, aki szül. Biztosan te is tudod, hogy a maieutika, amely a születésekért felelő mitológiai Maia istennőről kapta a nevét, a görög filozófiának az a szókratikus ága, ami a megismerést hívja életre.

A saját mitológiák kitalálása segít abban, hogy kifejezd azokat a személyes kétségeket és szorongásokat, amiknek kollektív rezonanciájuk is van?

A. A.: A „tétet” azért dupláztam vagy tripláztam meg, mert a hatalommal felruházott asszony akkor sokszoro-

*Frunte-frunte, palmä-palmä, 2019,
tinta, Fabriano papír, 70 × 100 cm*

sítja kebleit, amikor csak szeretné, teremtményei táplálásának és a kapcsolatok fenntartásának függvényében. Ez természetesen egy szimbolikus kifejezési mód. Ilyen módon, azaz tudatos ecsetvonásokkal rajzolni melleket a hatalom és az alkotási vágy kiteljesedése. A férfi-nő kapcsolatot én is egy hatalmon alapuló kapcsolatként fogom fel, de a közhiedelemmel ellentétben, teljesen másképp. Akármilyen is legyen, a társadalom, akárcsak a nő felett, e kapcsolat felett is ítélkezett, mert tartott tőle. Ezek nélkül a kapcsolatok nélkül nem lehetünk alkotók, tehát nem lehetünk emberek. Én a férfi-nő kapcsolatot a rajzaim által úgy szeretném kifejezni, hogy miután mindketten visszakapták a hatalmukat, egymást kiegészítve, kölcsönösen támogatják egymást, mindegyik fél hozzájárulva a közöttük lévő tér alakításához. Nincs már szükség a manipulációra, együttműködhetünk.

Igen, a rajzaiban nem a nő vagy a férfi az, aki életet ad, hanem az ember, pontosan azért, mert képes rá. Az ember ötleteknek ad életet, feltalál, újjászületik, és megszületik.

A halálközeli élmények más perspektívába helyezik az élethez való viszonyulásunkat, az élet olyan, mint egy újrakezdés ugyanabban a testben. Kis túlzással, az egészet felfoghatjuk egy anya és apa nélküli misztikus világrajvétként.

Christina és Stanislav Grof roppant áthatóan tanulmányozták azt, hogy a születés és az azt megelőző pillanatok hogyan befolyásolják az életünket. Vannak olyan légzőgyakorlatok, mint a holotróp légzés vagy például a tudatos rebirth, amelyek olyan perinatális élményekhez segíthetnek közelebb, amelyek során esélyünk nyílik arra, hogy újraéljük saját születésünket, és másként, gyógyító eseményként élhessük meg ezt.

Olyan orvosok, mint Michel Odent és Frédéric Leboyer, új értelmezést adtak a születésnek mint folyamatnak, és egyben mindazoknak, akik ennek részesei: az anya, a gyermek és az apa, felmentve a résztvevőket a szorongás alól, ahogy ezt Freud is vallotta, örömhöz és eksztázishoz vezetve őket.

Az emberi lét ajándéka, hogy Élet-
adók lehetünk.

Fordította: **KEMENES HENRIETTE**

Vocea mea nou născută, 2019,
tinta, Ingres papír, 100 g, 65 × 50 cm

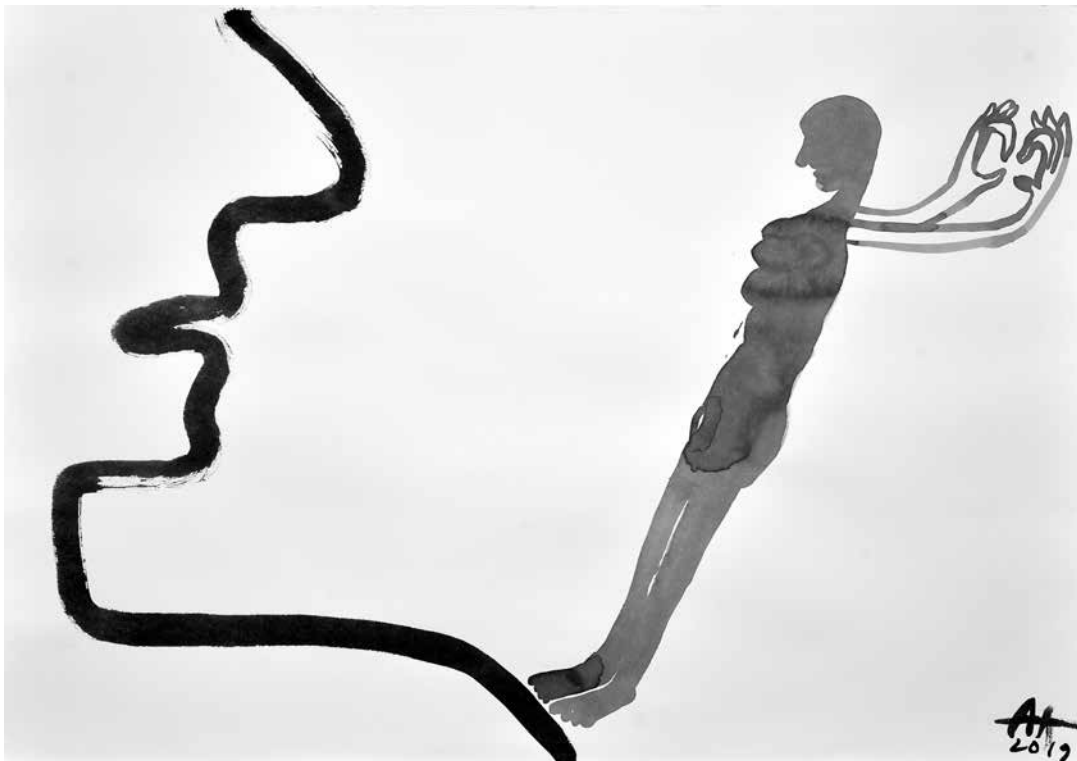
În sfârșit rup tabuuri, 2019,
tinta, Fabriano papír, 100 × 140 cm

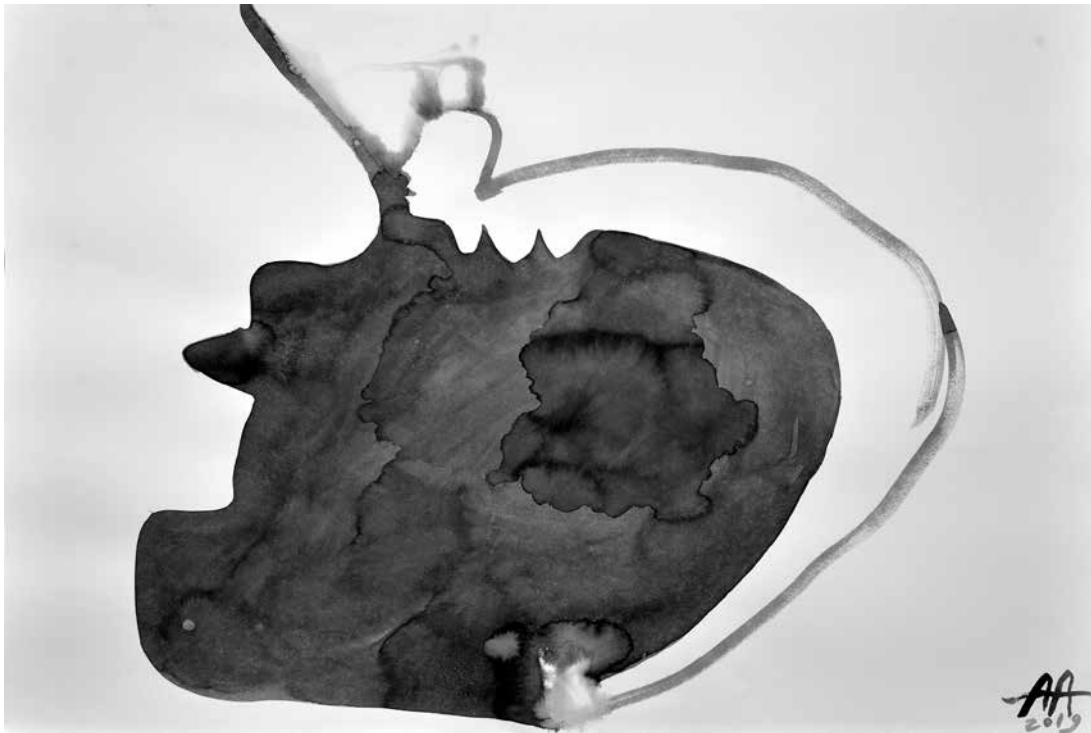
Minunata gambă roditoare, 2019,
tinta, Ingres papír, 100 g, 65 × 50 cm

*Când binecuvânteț pot avea fiori, 2019,
tinta, Fabriano papír, 100 x 70 cm*

*Poate o să-i crească aripi,
2019, tinta, Fabriano papír,
70 × 100 cm*

*Îi crește coroana, 2019,
tinta, Fabriano papír,
70 × 100 cm*

*Ce bine e când Lupoica mă întâmpină,
2019, tinta, Fabriano papír, 100 × 70 cm*